Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Neuvotteleva virkamies Outi Aalto

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 194/2024 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä vastinetta hallituksen esitykseen (HE 194/2024) työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vastineensa lausuntoihin valiokunnan vastinepyynnöstä ilmenevässä järjestyksessä.

Akava ry

Akava pitää esitystä pääosin kannatettavana ja korostaa työeläkevakuutusyhtiöiden hallinnon ja johdon riittävää pätevyyttä ja kokemusta. Akava näkee myönteisenä, että valittavilla henkilöillä on mahdollisuus täydentää asiantuntemustaan koulutuksen ja perehdytyksen kautta myös nimityksen jälkeen.

Hallituksen esitystä laeiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta on muokattu työryhmätyön jälkeen lausuntokierroksen pohjalta. Työeläkeyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annettavan lain 12 l §:ään, joka koskee keskeisiä toimintoja, on lisätty maininta siitä, että ”Hyvän työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksen ja tehtävän vaatiman ammatillisen pätevyyden voi hankkia valinnan jälkeen kohtuullisessa ajassa.”

Akava toteaa, että valmisteluun osallistuneet työmarkkinakeskusjärjestöt ovat olleet yksimielisiä siitä, että vastaava mahdollisuus tulisi koskea myös hallintoneuvoston ja hallituksen jäseniä ja pitää teknisenä virheenä sitä, että lisäystä ei jatkovalmistelussa tehty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten osalta. Akavan käsityksen mukaan asia tulisi korjata eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää lausunnonantajan esille ottamaa näkökohtaa tärkeänä, koska vaadittavan erityisosaamisen ajankohta on noussut keskusteluun ja aiheuttaa nyt hallinnon jäsenten osalta epäselvyyttä. Ministeriö yhtyy lausunnossa esitettyyn siitä, mikä työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteinen tahtotila valmistelussa on ollut.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa kuitenkin, että asia nousi esiin jatkovalmistelussa vain keskeisistä toiminnoista vastaavien osalta uudessa säännöksessä (12 l §), vaikka pätevyysvaatimukset koskevat myös hallinnon jäseniä. Hallitusta koskien kyse on osittain voimassa olevasta säännöksestä, jonka sanamuotoon ei valmistelussa puututtu. Perusteluissa on kuitenkin tuotu asia esiin sekä hallituksen jäseniltä vaadittavan muun tehtävän hoitamisen vaatiman ammatillisen pätevyyden osalta (9 e §) että hallintoneuvoston jäseneltä vaadittavan työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksen osalta (9 b §). Perusteluissa todetaan, että jäsenet voivat kouluttautua tarvittaessa valintansa jälkeen. Tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esille tuotuun tarpeeseen tehdä tarkennukset asiasta myös säännöksiin 9 b § ja 9 e §.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää lakiesitystä tarkoituksenmukaisena. Työeläke-vakuutusyhtiöiden hallinnon ja toimivan johdon pätevyysvaatimuksia on perusteltua tarkistaa niiden ajantasaistamiseksi.

Valmisteluvaiheessa lakiesitykseen jäi kuitenkin yksi teknisluonteinen virhe, joka on syytä korjata eduskuntakäsittelyssä. Myös 9 b §:ään ja 9 e §:ään tulee lisätä 12 l §:ään jo ehdotettu lisäys siitä, että työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksen ja tehtävän vaatiman ammatillisen pätevyyden voi hankkia valinnan jälkeen kohtuullisessa ajassa. Näin vaadittavan osaamisen hankinta olisi mahdollista valinnan jälkeen keskeisistä toiminnosta vastaavien henkilöiden lisäksi myös hallinnon jäsenille. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää täsmennystä tarpeellisena.

Eläketurvakeskus

Eläketurvakeskus pitää työeläkevakuutusyhtiöiden johdon pätevyys- ja kelpoisuusvaatimusten täsmentämistä kannatettavana. Eläketurvakeskus kannattaa myös Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuusta säätämistä Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa. Ehdotuksen mukaan Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsenellä olisi vahingonkorvausvastuu hänen hallituksen jäsenen tehtävässään Eläketurvakeskukselle tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttamastaan vahingosta. Ehdotettu vahingonkorvausvastuu koskisi myös tilanteita, joissa ei käytetä julkista valtaa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole tältä osin lausuttavaa.

Eläkesäätiöyhdistys ESY ry

Esy toteaa, että nyt säädettävänä olevaa lakia ei suoraan sovelleta eläkesäätiöiden ja eläkekassojen toimintaan, mutta koska kaikkien eläkelaitosmuotojen valvojana toimii Finanssivalvonta, käytännössä hallinnon jäsenten kelpoisuusehtojen linjaukset laajenevat tyypillisesti koskemaan muitakin toimijoita teoreettisista ja käytännön syistä.

ESY pitää hyvänä sitä, että nyt kyseessä olevassa hallituksen esityksessä on yritetty tarkemmin kertoa, mitä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä koskevalla sijoitustoiminnan ja työeläkevakuutustoiminnan osaamisvaatimuksella tarkoitetaan. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vaatimukset voi täyttää monin erilaisin tavoin.

Eläkelaitosten hallintokäytännöissä on pitkään jatkunut linjaus, että tehtävään valittua henkilöä on valinnan jälkeen voitu perehdyttää tehtäväänsä koulutussuunnitelmalla. ESY pitää ongelmana sitä, että mainittu mahdollisuus perehdyttää valitut hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet tehtäväänsä mainitaan ainoastaan perusteluissa. Sen mukaan vastaava seikka tulisi todeta myös 4 luvun 9 e §:ssä koska kysymys on keskeisestä seikasta. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa tämän osalta aiemmin lausumaansa.

Finanssiala ry

Finanssiala ry (FA) kannattaa työeläkevakuutusyhtiöiden hallinnon ja toimivan johdon pätevyys- ja kelpoisuusvaatimuksiin ehdotettuja muutoksia. FA:n mukaan maininta siitä, että hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen voi hankkia vaaditun asiantuntemuksen perehdyttämis- tai koulutusohjelmalla myös valintansa jälkeen, olisi hyvä lisätä pykälätasolle. FA pitää hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sidonnaisuutta väljentävää muutosta käytännössä

erittäin tarpeellisena. FA toteaa, että ehdotuksen mukaisessa TVYL 12 b §:ssä on epäloogisuus liittyen siihen, että hallitus vahvistaisi toimintaperiaatteet myös itsensä osalta. Koska työeläkeyhtiöissä on pakollinen hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valita hallituksen jäsenet, luontevinta olisi, että se vahvistaisi hallituksen toimintaperiaatteet. FA esittää myös, että kaikki muutokset tulisivat voimaan 1.1.2026.

Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt oikeusministeriön yhtiöoikeusasiantuntijan kanssa 12 b §:stä esille nostettua epäloogisuutta. Ministeriö puoltaa FA:n ehdotusta ja ehdottaa, että 12 b §:ää muutetaan siten, että siihen tehdään lisäys hallineuvostosta. Lisäksi ministeriö pitää mahdollisena, että kaikki muutokset voivat tulla voimaan 1.1.2026.

Finanssivalvonta

Finanssivalvonta kannattaa muutoksia, joita hallituksen esityksessä ehdotetaan työeläkevakuutusyhtiöistä annettuun lakiin.

Pienenä lisäyksenä Finanssivalvonta ehdottaa, että riittävät menettelyt ja hallituksen hyväksymät kirjalliset toimintaperiaatteet, joita lain 12 b §:n 2 momenttiin ehdotetaan henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täyttämisen varmistamisesta, koskisivat myös hallintoneuvoston jäseniä. Se olisi johdonmukaista, koska lain 9 b §:n 2 momenttiin ehdotetaan kelpoisuusvaatimuksia hallintoneuvoston jäsenille. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt asiaa oikeusministeriön yhtiöoikeusasiantuntijan kanssa ja toteaa, että työeläkevakuutusyhtiön hallitus ei voi hyväksyä ylemmän toimielimen eli hallintoneuvoston jäseniä koskevia periaatteita. Tämän takia ministeriö ei puolla ehdotettua muutosta.

Keva

Keva kannattaa esityksestä ilmeneviä tavoitteita ja periaatteita. Keva esittää mm. sen huomion, että esityksessä 12 b §:n 2 momentin mukaan työeläkevakuutusyhtiöllä on oltava riittävät menettelyt ja hallituksen hyväksymät kirjalliset toimintaperiaatteet yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten sekä keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täyttämisen varmistamisesta, sisäisestä valvonnasta, riskienhallintajärjestelmästä, sisäisen tarkastuksen järjestämisestä, palkitsemisesta ja toimintojen ulkoistamisen järjestämisestä. Keva ei pidä tarkoituksenmukaisena, että hallitus hyväksyy itseään koskevia toimintaperiaatteita. Työeläkeyhtiöiden tapauksessa näiden hyväksyminen kuuluisi hallintoneuvostolle.

Keva katsoo myös, että olisi hyvä, että lain tasolla tuotaisiin esiin, että työeläkeyhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston pätevyysvaatimuksia vastaavaa pätevyyttä voisi hankkia myös kohtuullisessa ajassa valinnan jälkeen. Sosiaali- ja terveysministeriö suhtautuu myönteisesti Kevan näkemykseen, että asia voidaan tuoda lain tasolla esiin työeläkevakuutusyhtiöiden osalta.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat

KT kannattaa esitystä ja pitää työeläkevakuutusyhtiöiden hallinnon ja johdon pätevyys- ja kokemusvaatimusten tarkistamista tarpeellisena. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa KT:n lausunnosta.

Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry

SAK pitää esitystä pääosin kannatettavana. SAK pitää tärkeänä sitä, että työeläkevakuutusyhtiöiden johdon ja hallinnon pätevyysvaatimuksissa korostetaan vaatimusta työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksesta. Työeläkevakuutus on sosiaalivakuutusta, ja sen on tärkeä olla keskeisesti esillä, kun arvioidaan kelpoisuutta toimia työeläkevakuutusyhtiön hallinto- ja johtotehtävissä. Työeläkevakuutusyhtiön lakisääteisenä tarkoituksena on hoitaa lakisääteistä työeläketurvaa ja sitä varten kertyneitä varoja vakuutettujen edut turvaavalla tavalla.

SAK pitää tärkeänä ajantasaistaa ja täsmentää hallinnon ja toimivan johdon pätevyysvaatimuksia. Hallituksen jäsenillä on oltava tietty kokemus tehtävästä aloittamisesta lähtien, mutta mahdollista puuttuvaa osaamista on voinut ja tulee jatkossakin voida hankkia koulutuksella myös hallituksen jäseneksi valitsemisen jälkeen. Tämä on nykyinen käytäntö ja tätä tarkoitusta varten mm. Työeläkevakuuttajat Tela järjestää yhdessä Tampereen ylipiston kanssa koulutusta työeläkelaitosten hallinnon jäsenille ja toimihenkilöille työeläkelaitosten oman koulutuksen lisäksi. Mainittu Telan ja Tampereen yliopiston hallinnon koulutusohjelman tarkoitus on tarjota työeläkevakuuttajien hallinnon jäsenille työeläkejärjestelmään ja sen toimintaan perehdyttävää koulutusta.

Oikeus valinnan jälkeiseen kouluttautumismahdollisuuteen myös hallintoon valittavien jäsenten osalta on ollut tärkeänä periaatteena sekä lähtökohtana ja tarkoituksena hallituksen esityksen alkuperäisessä valmistelussa. Hallituksen esitykseen loppuvaiheessa epähuomiossa jäänyt tekninen virhe tulisikin eduskuntakäsittelyssä tältä osin korjata ja muuttaa myös pykäliä 9 b (hallintoneuvosto) ja 9 e (hallitus) samaan tapaan kuin mitä keskeisistä toimijoista vastaavien henkilöiden hyvästä työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksesta sekä tehtävän vaatiman ammatillisen pätevyyden hankkimisesta ehdotetaan säädettäväksi 12 l §:ssä. Mahdollisuuden hankkia vaadittavaa osaamista myös valinnan jälkeen tulee siis koskea myös työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoihin valittavia, ei pelkästään keskeisistä toiminnoista vastaavia henkilöitä.

Myös SAK kiinnittää huomiota 12 b §:n perusteluissa ja pykälän 2 momentissa olevaan kohtaan, jonka mukaan työeläkevakuutusyhtiöllä on oltava riittävät menettelyt ja hallituksen hyväksymät kirjalliset toimintaperiaatteet mm. hallituksen jäsenten kelpoisuuden varmistamisesta. Yleisten hallintoperiaatteiden mukaan hallituksen ei tulisi hyväksyä itseään koskevia periaatteita, vaan tämän tehtävän tulisi kuulua hallintoneuvostolle.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa aiemmin lausumaansa ja puoltaa SAK:n muutosehdotuksia.

STTK

STTK pitää esitystä perusteltuna ja kannatettavana, mutta kiinnittää huomiota yhteen korjausta vaativaan kohtaan. Esityksen lausuntokierroksen jälkeen lain 12 l §:ään, joka koskee keskeisiä toimintoja, on lisätty ”*Hyvän työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksen ja tehtävän vaatiman ammatillisen pätevyyden voi hankkia valinnan jälkeen kohtuullisessa ajassa.”* Kyseinen kohta koskee vain työeläkeyhtiön keskeisistä toiminnoista vastaavaa operatiivista johtoa. Valmistelun yhteydessä on ollut tarkoituksena säilyttää nykyisin voimassa oleva periaate siitä, että vaadittavaa osaamista voi hankkia valinnan jälkeen myös työeläkeyhtiöiden hallintoihin valittavien osalta. Kirjaus on kuitenkin jäänyt tekemättä hallintoneuvostoa ja hallituksen jäseniä koskeviin esityksen pykäliin. Näin ollen hallintoneuvostoa ja hallituksen jäseniä koskevia pykäliä olisi tältä

osin vielä täydennettävä. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa aiemmin lausumaansa ja puoltaa STTK:n muutosehdotusta.

Tela ry

Tela kannattaa esityksen tavoitetta ajantasaistaa ja lisätä työeläkeyhtiöiden hallinnon ja toimivan johdon pätevyys- ja kelpoisuusvaatimuksia. Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja ottaen huomioon toimintaympäristön lainsäädännöllinen kehitys.

Tela toivoo, että laki kokonaisuudessaan tulisi voimaan 1.1.2026. Työeläkevakuuttajat tarvitsevat kohtuullisen siirtymäajan lain hyväksymisestä voimaantuloon, jotta ne pystyvät huomioimaan lakimuutokset käytännön toiminnassaan.

Esityksessä 12 b §:n 2 momentin mukaan työeläkevakuutusyhtiöllä on oltava riittävät menettelyt ja hallituksen hyväksymät kirjalliset toimintaperiaatteet yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten sekä keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täyttämisen varmistamisesta, sisäisestä valvonnasta, riskienhallintajärjestelmästä, sisäisen tarkastuksen järjestämisestä, palkitsemisesta ja toimintojen ulkoistamisen järjestämisestä. Tela toteaa, että hallituksen ei pitäisi hyväksyä itseään koskevia periaatteita, vaan tämä tehtävä kuuluisi hallintoneuvostolle.

Tela kiinnittää huomiota myös siihen, että keskeisten toimintojen osalta pykälässä on mainittu, että pätevyyttä voi hankkia kohtuullisessa ajassa valinnan jälkeen, mutta tätä ei ole nostettu pykälään hallintoneuvoston ja hallituksen kohdalle. Telan mielestä edellä mainittuja toimintoja tulisi säännellä samalla tavoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa Telan huomioiden osalta aiemmin lausumaansa.

Neuvotteleva virkamies Outi Aalto

Tiedoksi Johtaja Jaana Rissanen
Osastopäällikkö, ylijohtaja Liisa Siika-aho
Ministerin erityisavustaja Sakari Rokkanen